

List Saveza lovačkih društava Tuzlanskog kantona

Lovac

Broj 61

Tuzla, mart/ožujak 2014.

Cijena 1,00 KM

Teme broja:

Svjetski dan biološke raznovrsnosti

Dan Zemlje

20 godina LD "Husić Mustafa Čektalo" Sapna

Dužnosti, prava i obaveza lovočuvara

Značaj lovne kinologije

Uzgoj velikog tetrijeba

Lovac

List Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Izlazi tromjesečno

Izdavač:
Predsjedništvo Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Za izdavača:
Rasim Omerović,
predsjednik Predsjedništva SLD TK

Redakcija lista "Lovac":
Rasim Omerović (Kalesija),
Zvonko Gusković (Tuzla),
Šerif Bečić (Banovići),
Hasan Muratović (Živinice),
Hazim Smajlović (Sapna),
Muris Mujedinović (Srebrenik),
Sead Mehulić (Gradačac),
Hajrudin Imširović (Teočak),
Isajbeg Vejzović (Kladanj),
Džemal Jukan (Gračanica),
Mujo Softić (Lukavac),
Sulejman Hadžić (Doboj-Istok) i
Hazim Mujkić (Čelić).

Glavni i odgovorni urednik:
Rasim Omerović, dipl. ing. šumarstva

Urednik i lektor:
Prof. Mirzet Ibrisić

Stručni saradnik:
Jasmin Bećirović, profesor

Fotoliti:
B Concept Sarajevo

Priprema i štampa:
"Mikroštampa" Tuzla

Za štampariju:
Šaban Cipurković

Adresa redakcije "Lovac"
Tuzla, Džindić mahala 13.
Tel./fax: 035/258-004
Web site: www.lovaclk.com
E-mail: info@lovaclk.com

Račun kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
132-100-03092192-27

Na osnovu mišljenja Ministarstva
za obrazovanje, nauku, kulturu, sport
i informisanje Vlade TK broj
10/1-452-25-2/98 od 28. 08. 1998. god.,
list „Lovac“ oslobođen je dijela
poreza na promet

Svjetski dan biološke raznovrsnosti Lovac s posebnim suosjećanjem brine o raznolikosti flore i faune

SVI
SMO
U
OVOME
NAJ
JEDNO

Međunarodni dan biološke raznovrsnosti se obilježava 22. maja da javnost podsjeti na ugroženost raznolikosti živog svijeta na planeti i značaj njenog očuvanja. Međunarodni dan biodiverziteta je ustanovila Generalna skupština Ujedinjenih nacija kako bi se zaustavilo izumiranje biljnih i životinjskih vrsta, kao i različitih ekosistema na Zemlji. Već 22 godine ovaj dan se obilježava kao podsjećanje na 22. maj 1992., kada je u Najrobiju usvojena Konvencija o biološkoj raznovrsnosti, međunarodni dokument kojim su se države širom svijeta obavezale da štite raznolikost flore i faune. Pojam biodiverzitet se prevodi kao biološka raznovrsnost ili bioraznolikost i odnosi se na rasprostranjenost živih vrsta, ali i gena i ekosistema u nekom području ili na cijeloj planeti. Biodiverzitet je mjera zdravlja jednog ekosistema – što je raznolikost vrsta veća, životna sredina je manje ugrožena. Međutim, prema podacima Ujedinjenih nacija, opstanak na Zemlji je ugrožen za više od 34.000 vrsta živog svijeta, a blizu 16.000 vrsta je direktno pred izumiranjem. Ovim se narušavaju životna staništa i na kraju se utiče i na opstanak čovjeka. Stoga je neophodno preduzeti čitav niz mjera kako bi se spasile vrste koje nestaju. Dakle, biodiverzitet je temelj zdrave životne sredine i održivog razvoja, ali prema podacima stručnjaka, stopa izumiranja biljaka, životinja i njihovih staništa u svijetu je 10.000 puta veća nego što je prirodno. Ovo su upozoravajuće činjenice koje nas lovce upućuje na poseban odnos prema prirodi jer je lovac uvijek u kontaktu sa životinjskim i biljnim svijetom. O divljači se brine, uzgaja je i prehranjuje, istovremeno provodeći mjere sadnje drveća i poljoprivrednih kultura za ishranu i poboljšanje prirodnog staništa divljači. To što lovac u toku lovne sezone odstrjeli divljači ne umanjuje mnogo veću vrijednost njega kao uzgajivača i čuvara divljači, što je svojevrsna intervencija u prirodne odnose divljači i biološke sredine. Plansko i racionalno gazdovanje lovištem upravo podrazumijeva očuvanje prirodnog ambijenta divljači, njihovo uzgajanje, prehranjivanje i oplemenjivanje određene vrste kroz selekciju i uzgojni odstrjel nerazvijenih i bolesnih jedinki, gdje je uloga lovca da svojom aktivnošću ublaži uticaj promjena koje su dovele do narušavanja biodiverziteta.

OBAVJEŠTENJE

Zbog vremena neophodnog za uređivanje, lektorisanje, grafičku i kompjutersku obradu i štampanje, mole se članovi Saveza lovačkih društava TK da tekstove i fotografije koje žele da budu objavljeni u Listu SLD TK Lovac, dostave najkasnije do 25-og u mjesecu koji prethodi njegovoj publikaciji, da bi Lovac mogao biti blagovremeno publiciran početkom marta, juna, septembra ili decembra.

Ako su prilozi verificirani i pripremljeni u elektronskoj verziji (fotografije u PDF-u) mogu se slati na web adrese:

mirzet.ibrisimovic@tuzla.ba ili lovaclk@gmail.com

Dvadeset godina LD „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna

U Sapni je obilježena dvadeseta godišnjica postojanja i rada Lovačkog društva „Husić Mustafa

Čektalo“. Proslava ovog vrijednog jubileja je upriličena u restoranu „Saraj“. Na ovom tradicionalnom druženju lovaca dodijeljena su najveća priznanja i odlikovanja članovima koji su svojim radom i zalaganjem pomogli razvoju i unapređenju lovstva. Tako je Društvo dobilo i nove počasne članove, a nekoliko lovaca je nagrađeno bronzanim, srebrenim i zlatnim značkama.

Na području sadašnje teritorije općine Sapna lov je odavno utemeljen, a prvi lovci na ovim prostorima su bili rahmetlije: Ahmetović Mehmed, Ahmetović Mustafa, Ahmetović Jahija, Delić Osman, Alić Šaban, Salihović Mehmed, Alić Mustafa, Alić Mehmed i Smajlović Meho.

Prije agresije na Bosnu i Hercegovinu lovci iz Sapne i okolnih mjesta, koja sada pripadaju teritoriji općine Sapna, bili su članovi LD „Mladevac“ iz Zvornika, a djelovali su u okviru Sekcije „Sapna“ koja je imala 300 članova. Po izbijanju posljednjeg domovinskog rata lovci s područja Sapne stali su prvi sa svojim naoružanjem u odbranu Bosne i Hercegovine. U toku rata mala i hrabra grupa lovaca formirala je Lovačku skupštinu i osnovala sadašnje Lovako društvo. Prva Skupština je održana 12. avgusta 1993. godine, a LD „Husić Mustafa Čektalo“

Sapna je dobilo ime po jednom od najhrabrijih lovaca koji je svoj život dao za odbranu Zečije kose koja je bila strateško mjesto za odbranu Sapne i naše domovine. Heroj Mustafa Husić Čektalo je odlikovan Zlatnim ljjanom.

Po završetku rata lovci Sapne su naslijedili 10.000 hektara devastiranog lovnog prostora kojim gazduju. Ipak, za proteklih dvadeset godina lovci iz Sapne su uspjeli od uništenog lovišta napraviti uređene i plemenitom divljači bogate lovne revire na kojim im mogu pozavidjeti veća i starija lovačka društva. Lovačko društvo „Husić Mustafa Čektalo“ posjeduje velik broj lovno-tehničkih i lovno-uzgojnih objekata, kao što su lovački dom, kancelarijski prostor, trinaest lovačkih kuća, te veliki broj nastrešnica, baraka i visokih čeka.

Said Smajlović

Lovačko društvo „Zelemboj“ Banovići

Od planiranih 12 odstrijeljeno 11 srndaća

Prema iscrpnom Izvještaju Idrizović Mirzeta, glavnog lovovođe u LD „Zelemboj“ Banovići, uspješno je završen lov na srndaća za lovnu 2013./14. godinu, uz striktno poštivanje Operativnog kalendara aktivnosti u lovištima TK, Zakona o lovstvu FBiH, Pravilnika o načinu upotrebe lovačkog oružja i municije, Cjenovnika odstrjela i korištenja divljači i drugih podzakonskih akata. Poštovala se lovna disciplina, zborni mjesto i lovna etika. Od planiranih 12 odstrijeljeno je 11 srndaća, uz napomenu da dva lovna dana nisu iskorištena u cilju očuvanja većeg fonda srnce divljači i očuvanja mira u lovištu. Na osnovu Izvještaja i zapažanja iz lovišta, ustanovljeno je da ima dosta više srna u odnosu na srndaće, a zabilježena su i stradanja srnce divljači: na regionalnom putu Zavidovići-Banovići pregažena su dva srndaća; u rejonu Breštica-Krš nastradalo je pet srna, vjerovatno od vozila i od vukova i pasa lualica; na Zelemboju je zatečena lisica na lešu mladog laneta; u lovištu Ribnice i Željova utopljeni su dva laneta.

Mujo Mehikić

Lovačko društvo „Zelemboj“ Banovići

Trofej glavnog lovovođe

Mirzet Idrizović, glavni lovovođa u LD „Zelemboj“ bio je veoma spretan i sretan u lovu na srndaća na lokalitetu Velike Ribnice. Samo pola sata nakon smotre, uputa i rasporeda lovaca po čekama, lovovođa je odstrijelio srndaća izuzetno kvalitetne dlake i solidnim trofejom. Ustvari, trofej je veoma dobar i nedostajala su dva boda du bude srebren, ali je Komisija bila malo stroga i trofeju dala bronzanu medalju, s napomenom da odavno nisu viđeni rogovi srndaća s tako dobrim ikrama, što je pokazatelj da je divljač prihranjivana s dovoljnom količinom soli.

Mujo Mehikić

Lovačko društvo „Zelemboj“ Banovići

Praznih ruksaka, tužna lica i puna srca

Otvorenje lova na divlje svinje dva-desetak lovaca LD „Zelemboj“ Banovići propratilo je velikim spremanjem, dogovaranjem na zbornom mjestu, dobrim rasporedom čeka i pogona. Od hladnog jutra do sumraka pogoni, hajke, dovikivanje, prelazanje preko kosa, zasjede ... ali naponi, zalaganje i pucanji na nisu oborili niti jednog veptra. Na fotografiji su stari prijatelji i iskusni lovci Šahim i Mujo čija tužna lica govore da prvi dan lova na crnu divljač nije prošao kako su očekivali i pored brižljivih priprema.

Mujo Mehikić

Lovačko društvo „Zelemboj“ Banovići

Hajka na vuka

Sredinom februara LD „Zelemboj“ je, prema godišnjem planu, organizovalo hajku na vukove i druge predatore u lovištu Banovići. Rano ujutro, na zbornom mjestu kod novog lovačkog doma na Zelemboju, okupilo se više od 300 lovaca i građana. Osim domaćih u hajci su učestvovali i lovci iz skoro svih lovačkih drštava SLD TK, kao i gosti iz Zavidovića, Bijeljine i Janje. Nakon što je predsjednik Društva pozdravio sve prisutne, glavni lovovođa je lovce rasporedio na čeke, a hajkače na terene Zelemboja i Velikih Ribnica. Hajka je trajala 13 sati; uništeno je više pasa lualica i jedna lisica, dok je vuk imao sreće da prođe pored lovca koji se uplašio i nije se usudio pucati. Nakon hajke, je kod lovačkog doma, upriličeno je druženje uz muziku, ražnjice i kotliče s gulašom Veselo druženje je potrajalo do kasno u več.

Mujo Mehikić

Lovačko društvo „Zelemboj“ Banovići

Opet odstrijelili veptra kapitalca

Lovci LS „Banovići Selo“-LD „Zelemboj“, na čelu sa Zorić Ibrahimom zv. Čuče, lovovođom Sekcije, odstrijelili su i trećeg veptra u ovoj lovnoj godini. Prvog veptra je odstrijelio Čuče, drugog Eniz „Šumar“, a treće sreću je imao Fićo, predsjednik Sekcije. Sve je to dobro obavljeno uz velike zasluge hajkača, a to su Špile, Armin, Enes i Pinde, za koje kažu da u toku hajke divlje svinje vade iz zemlje. Tu su još iskusni i vrsni lovci: Burduš, Adem, Riba, Mehmed, Mure, Zijo i drugi. Lovci Sekcije „Banovići Selo“ zaslužuju svaku pohvalu ne samo zbog uspjeha u lovu, već i zbog iskazanih rezultata na izgradnji visokih čeka, hranilišta, česme, izvorišta, solila i pojila, a sve u svrhu u uzgoja i zaštite divljači.

Mujo Mehikić

Lovačko društvo „Teočak“ Teočak

Dva lova šest divljih svinja

Da se isplati ulagati u lovište i ove lovne sezone kao i proteklih, dokazali su lovci Sekcije „Husejnovići“-LD „Teočak“ Teočak, koji su u samo dva izlaska odstrijelili šest divljih svinja. Članovi ove tzv. Sekcije ŽARA dugi niz godina uređuju dio terena na kome najčešće love. Konstantno brinu o prihrani divljači unoseći hranu u lovište i sijajući kukuruz. Brinu i za zdravlje divljači jer ne koriste pesticide i herbicide. Otuda je nakon obaveznog veterinarskog pregleda meso svih odstrijeljenih primjeraka bilo sasvim zdravo. Ovi vrijedni i savjesni lovci, koji su uspješno spojili iskustvo i mladost, organizovano uređuju lovište i odlaze u lov. Ta njihova dugogodišnja lovačka praksa svake godine pokazuje rezultate kroz veliki broj izvrsnih odstrijeljenih primjeraka. Posebni su u još nečemu, odnosno poznati su po uzgoju i obuci lovačkih pasa. Zahvaljujući Hajrudinu Imširoviću, predsjedniku LD „Teočak“ i članu LS „Husejnovići“, te lovočuvarskoj službi, koji su sproveli razne mjere protiv krivolova, evidentan je znatno povećan broj srnce divljači na ovim prostorima, kao i zečeva i fazana.

Na fotografiji sa lijeva na desno: stoje Elvis Softić, Avdo Kahrimanović i Vedad Arifović, čuče Senad Mumbašić, Sejad

Mumbašić, Hajrudin Imširović, Refik Muminović i Rešid Avdić. Fotografisao je Muhamed Spahić, a nedostaje Dževdet Dautović koji je bio otišao da doveze traktor kojim je prevezen ulov. Muhamed Spahić

Još jedan dokaz da su članovi LS „Husejnovići“ uspješni u lovu na crnu divljač jeste ulov veptra kapitalca od strane Zejnila Softića. Može se još jednom reći da priroda vraća onoliko koliko smo joj dali. Ili, prevedeno na lovački jezik; lovcima Sekcije „Husejnovići“ se vraća višegodišnji i stalan trud očuvanja prirodnog staništa plemenite i atraktivne divljači, uz redovnu prehranu i prihranu divljači i u ekstremnim zimskim uvjetima.

Muhamed Spahić

Uzorni lovci i strijelci

Lovačko društvo „Svatovac“ Lukavac

Lukavčani i Srebreničani zajedno na patke

Početak februara nekolicina lovaca LD „Svatovac“ Lukavac i LD „Majejica“ Srebrenik upriličili su ugodno lovačko druženje i i pri tome imali uspjeha u lovu na divlje patke na jezeru Modrac. Ovaj lov je pokazao da je LD „Svatovac“ bogato i ovom vrstom atraktivne lovne divljači.

Admir Osmić

Neke aktivnosti Lovачkog društva „Jelen“ Gradačac

ODSTRJELJENI VEPROVI TROFEJNE VRIJEDNOSTI

Godine 1995., kada je obnovljeno LD „Jelen“ Gradačac, upravni organi Društva, poštujući Zakon o lovstvu FBiH i propise SLD TK, zabranili su lov u trajanju od tri godine jer je u posljednjem odbrambenom ratu fond plemenite divljači bio gotovo uništen. Aktivnosti lovaca su se svele na uništavanje grabljivaca, zaštitu, ishranu malobrojne lovne divljači i uređenje lovišta. I kada se 1998. ponovo počelo sa lovom nastavljena je praksa zaštite i uzgoja pa je takav domaćinski odnos prouzročio i brojnost i visok kvalitet divljači. Tako su u posljednjoj lovnoj sezoni odstrijeljeni veprovi trofejne vrijednosti. Treba izdvojiti odstrjel vepra od 220 kg, u decembru prošle godine, prilikom gostovanja u Sapni. Srećni i vješt strijelac je bio Amir Gromić. U istom mjesecu je i Nedžad Mujdžić Vajta (na fotografiji čuči prvi sa lijeva) iz LS „Jelovče Selo-Mionica“, u lovištu Jelen, odstrijelo vepra od 180 kg.

DRUŽENJE KROZ SPORTSKI LOV

Tradicionalnu hajku na crnu divljač ove godine je LD „Jelen“ organiziralo početkom januara, na širem lokalitetu Jasenice. U lovu na vepra je učestvovalo preko 250 lovaca iz šest lovačkih organizacija BiH. Strjeljačko umijeće je iskazao Fahrudin Hasanović

(na prvoj fotografiji prvi s desna) iz LS „Bukva“, koji je ulovio trofejni primjerak. I pored dobre organizacije, upornosti i pucanja, odstrijeljen je samo jedan vepar, ali će ova hajka biti posebno upamćena po masovnom učešću (na drugoj fotografiji) i izuzetno veselom lovačkom druženju, sjajno pripremljenom u velikom šatoru, uz specijalitete s roštilja i izvorne sevdalinke.

SEMINAR O LOVSTVU

U sklopu obaveznog stručnog usavršavanja lovaca, LD „Jelen“ Gradačac je organiziralo i realiziralo seminar o razvoju i unapređivanju lovstva. Seminar je održan u poznatoj kuli Zmaj od Bosne, a predavači su bili izvrsni poznavatelji lovstva, stručnjaci Alihodžić ing. Salem, Pešković mr. Bajram i Starogorčić ing. Kemal. Mnogi članovi Društva su prisustvovali seminaru jer su pokazali interes za aktuelne teme: Etika u lovstvu i etičko ponašanje lovaca, Prebrojavanje divljači i uređenje lovišta i Izmjene i dopune Zakona o lovstvu FBiH.

LOVAČKI ISPIT ZA PRIPRAVNIKE

U organizaciji LD „Jelen“ Gradačac obavljeno je polaganje lovačkog ispita za pripravnike. U toku pri-

pravničkog staža, lovci mentori su savjesno i stručno primjenili Pravilnik o polaganju stručnog ispita. U cilju cjelovite edukacije, organiziran je i dvodnevni seminar za lovce pripravnike, a predavači su bili stručnjaci za određene oblasti: inženjeri, pravnici, kinolozi i mentori. Neki od pripravnika nisu ozbiljno shvatili pripravnčku obuku, odnosno važnu ulogu lovca u modrnem društvu, tako da od 14 polaznika njih pet nije položilo lovački ispit. Istina, komisije za polaganje ispita, sastavljena od inženjera šumarstva SLO BiH i SLD TK, bili su visoki ali i pravični., vodeći se činjenicom da na današnjem stepenu razvoja lovstva i odgovornosti lovačkih organizacija, u lovstvu ne smije biti mjesta za one koji nemaju do-

voljno svijesti i znanja u lovnoj etici, ekologiji, obavezama prema divljači i lovištu.

SASTANAK SA LOVCIMA IZ DIJASPORE

Čelnici LD „Jelen“ Gradačac su održali sastanak sa lovcima Društva koji rade u inostranstvu, a razmatrala se mogućnost da se lovcima iz dijaspore omogući pravo na lov, odnosno da im se Operativnim kalendarom u sezoni lova odrede vanredni dani lova na određenu divljač jer plaćaju članarinu, radne dane, prebrojavanje divljači ali ne love jer obično nisu u domovini u sezoni lova. Zaključeno je da se ovaj problem razmotri i razrješi na Skupštini Društva.

Fahrudin Gromić

Taktika Samirova kera

Evo društvo, reći ću vam kako bi na vepra.
Dođe Truma i Samir koji vodi kera.
Nekima ne godi što Samir Žuču tjera
pa se Samir prvi u hajku javi,
kaže da je sanjo da će biti krvi.
Pusti Samir svog ljubimca,
ne osta ni jedna nedignuta ptica.
Žučo kò kreštalica laje,
al' kò da neki znak daje.
Znade Samir taktiku svoga Žuće
pušku na gotovs pa se privuče,
a tamo Žučo krmka oblijeće.
Žučo navaljuje, reži,
al' krmak ni mukajet, ne bježi.
Samir karabin u zglob ramena,
vepar pade od prvog hica.
Što danas lovine ima
zasluga je Samirova i njegova ljubimca.
Putem kući Samir nož ugleda.
Vrijedan i pošten, rodila ga mati,
čiji bude njemu će ga dati.
Samirovom čojstvu nema cijene,
nož bješe Mušić Sene.

Ibran Vejzović Kum

Lovačka poetika

Dva jarana

Jednog dana moj kolega mio,
iz Nezuka Mušo, poranio.
Poranio, al' nije mu hića
pa se svarti kod Fahre Memića.

Jedan drugog telefonom zovu,
pa pitaju šta ima u lovu.
Mušo priča: Imam kuju, vrlo dobro njuši
al' su u nje pomalehne uši,
pa o tome mislim svake noći
kako će mi na ocjeni proći.

Fahro veli: Imam Lisu,
njemu nema mane,
al' nikako pred njim šta da padne.

Mušo na to: Meni kuja goni sve što ima
a lisicu najprije nađe,
al' dok brkovima mrdnem
ona u jazbinu vrdne.

Dobro traži moj kolega mio
dva lihaća pred njom sam odstrijelio.

Husejin Nakićević

Neke aktivnosti Lovачkog društva „Spreča“ Kalesija

USPJEŠAN LOV NA VEPRA

Lovci LD „Spreča“ Kalesija su oduvijek pokazivali umijeće kad je u pitanju lov crne divljači. Dobro isplaniran i organizovan lov po svim sekcijama i ove godine je dao dobre rezultate. Iako redovan u izlascima u lov, mladi lovac Mirnes Huremović (član od 2011.) do sada nije imao značajnijeg odstrjelja divljači. Sredinom januara Grupa „Kurtići“, u kojoj je i Mirnes, lovila je na lokalitetu Crvena zemlja, gdje je Mirnes, kod Suhodola, odstrijelio vepra kapitalca. Iako mu je ovo prvi susret sa ovom vrstom divljači ostao pribran i pokazao umijeće. Nakon čestitki vještom i sretnom strijelcu uslijedilo slavljе, naravno uz čašicu i lovačke šale.

PRVI ODSTRJEL VEPRA NAKON 28 GODINA

Ahmet Beširović, član LD „Spreča“ od 1985., u svojoj dugoj lovačkoj karijeri obavljao je niz dužnosti u Društvu, od grupovođe, lovovođe, predsjednika sekcije, disciplinskog tužioca, glavnog lovovođe do sekretara Društva, koju dužnost trenutno obavlja. Do sada je odstrjeljivao razne vrste sitne i krupne divljači, ali nikada nije divlju svinju. Bilo je nekoliko bezuspješnih pokušaja, a u lovu na srndača nije želio dići pušku na tu plemenitu divljač. Međutim, posrećio mu se drugi februar i lovište Gradina na obroncima Majevice. Kao grupovođa je rasporedio lovce po čekama, a on je ostao na mjestu gdje je dogovoren ručak kako bi naložio vatru i dočekao kolege. Kod vatre je sjeo i osluškivao okolinu očekujući možda lisicu koja se, zbog parenja, kreće lovištem cijelog dana. Umjesto lije odjednom se pojavi vepar na stotinjak metara od Ahmeta i pravo na njega. Kako je u pušci prvi metak dvojka a tek drugi devetka valjalo je rizikovati i brzo pucati. Pustio je vepra da mu priđe na oko 40 m i opalio jednom i odmah drugi puta. Smrtno pogođen vepar se okrenuo i nakon nekih 50 m pao. Bio je to „samac“ od oko 130 kg. Uslijedilo je čestitanje, a vepar je prevezen do lovačke kuće „Bukovica“ u Polju gdje se nastavilo s druženjem uz fotografisanje i prepričavanje lovačkih dogodovština.

IZ JEDNE KUĆE PET LOVACA

Lovačka porodica Musić iz G. Petrovica primjer je kako volja za lovom i ljubav prema prirodi može da ovlada svim članovima jedne porodice i gotovo genetski se prenosi s koljena na koljeno. Na čelu je Ferid Musić, član LD „Spreča“ još od 1981. Svojim aktivnostima je doprinjeo unapređenju lovstva zbog čega je prošle godine odlikovan zlatnom značkom. Od 1997. u Društvu je i njegov sin Avdija, a zatim lovci postaju i ostali sinovi; Hamdija (2001.), Muhibija (2004.), da bi 2013. i Musić Omar, sin Hamdijin, postao član LD „Spreča“. Njih petorica su izdvojili pozamašnu sumu novca za oružje i lovačku opremu, ali kažu da kad se nešto voli nije ni skupo. Svi su izuzetno aktivni i druželjubivi lovci, a kad je lov u pitanju ni dolazak iz Njemačke im nije prepreka da izađu u lov. Inače, svi uzgajaju dobre lovne pse, domaće barake, bez kojih im je lov nezamisliv.

TRAGIČNO NASTRADA O LOVAC NEDŽAD SELIMOVIĆ

Četrnaestog januara ove godine Nedžad Selimović iz Seljublja uputio se u Majevicu radi sječe drva. Iznad lovačke kuće u Seljublju, u lovištu kroz koje je prolazio nebrojeno puta, nakon što je otpočeo sa sječom, nagazio je na minu koja ga je odvojila od onog što je najviše u životu volio - od prirode. Tragično nastradali mladić član je LD „Spreča“ od 2010. Lov i boravak u prirodi su mu bili na prvom mjestu. Njegova izuzetna aktivnost nije za čuditi jer potiče iz lovačke porodice - djed mu je bio lovac kao i otac koji je danas potpredsjednik LD „Spreča“ Kalesija. Iako veoma mlad za kratko vrijeme je je dao sve od sebe za razvoj lovstva. Učestvovao je u izgradnji lovno-tehničkih i lovno-uzgojnih objekata i zaštititi divljači. Najmiliji, brojne neutješne kolege i prijatelji ne mogu shvatiti da ih je Nedžad zauvijek napustio. Za lovačko društvo njegova smrt je veliki gubitak, a svim lovcima opomena da se pridržavaju dobijenih uputa o mjerama opreza prilikom kretanja u lovištu.

Ahmet Beširović
Mirza Hadžić

Lovačko društvo „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna Krha skrhao vepra od 220 kila

Jusuf ulovio najviše a Muharem najvećeg

Na području doline Majevice u Rožnju ove godine je bio najzanimljiviji lov divlje svinje. Doduše, zbog vremenskih prilika odstrjel svinje je bio malo slabiji u odnosu na prethodne lovne sezone, ali su lovci LD „Husić Mustafa Čektalo“ zadovoljni s obzirom da su vodili računa da love kezmad uglavnom do 50 kg težine, kako bi u narednom periodu poboljšali kvalitet i kvantitet crne divljači u lovištu kojim gazduju. Ove godine je najviše ulovio Jusuf Alić iz Lovne grupe „Goduš“ koji je odstrijelio pet vrijednih primjeraka crne divljači, dok je Muharem Omerović zvani Krha, također iz Grupe „Goduš“, odstrijelio vepra kapitalca teškog preko 220 kg. Kako sam Krha kaže, u svom tridesetogodišnjem lovačkom iskustvu nije zapamtio da je neko na području kojim gauduje LD „Husić Mustafa Čektalo“

odstrijelio ovakav kapitalni primjerak vepra. Kada je čuo lavež pasa pomislio je da se radi o kezmadima i lagano je krenuo prema njima, ali kada se primakao toliko se je iznenadio da je i pored velikog lovačkog iskustva osjetio jaku tremu. Ipak, ruka mu nije zadrhtala i ulovio je grdosiju uz pomoć šest kerova koji su ovog kapitalca držali u mjestu oko 30 minuta. Riječ je o kerovima Mujče i Galiba Alića. Ovi hrabri kerovi su zadobili povrede, velike posjekotine, ali će se o njima stručno brinuti doktor veterinar Galib Alić. Tako je Krha odstrijelio do sada svoj najveći trofejni primjerak vepra kapitalca.

Na prvoj fotografiji: dio Grupe „Goduš“, na drugoj: Muharem i Asim Omerović (s desna na lijevo).

Said Smajlović

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Lovacki šadrvan u Andrića potoku

Tokom protekle lovne sezone članovi LS „Solina“-LD „Tuzla“ najviše pažnje su posvetili uređenju lovačke kuće u Andrića potoku. U sklopu toga su, na čelu sa predsjednikom Kemom Petrovcem, izgradili i lovački šadrvan veličine 7x4 m, koji omogućava da odmor u prelijepom ambijentu Andrića potoka bude potpun. Sam objekt, za čiju je izgradnju veliku finansijsku potporu pružilo LD „Tuzla“, izgrađen je u veoma kratkom roku - za pet subota. Prilikom svečanog otvorenja, 22. septembra prošle godine, članovi Sekcije su istakli da će nastaviti intenzivno raditi na uljepšavanju lovačkog kompleksa u Andrića potoku.

Selver Pirić

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Pet hranilica za crnu divljač

U sklopu aktivnosti na prihrani divljači članovi LS „Solina“-LD „Tuzla“ su i ove godine u lovište iznjelili veliku količinu zrnaste hrane i soli, a postavili su i pet automatskih hranilica za crnu divljač. Hranilice su iz asortimana „Tetrijež“ d.o.o., a postavljene su u rejonu Andrića potok. Pokazale su se efikasnim jer lovci Sekcije uočili ne samo da se divlje svinje zadržavaju u ovom staništu nego je i njihov broj povećan. Na fotografiji su (sa lijeva na desno) Kemal Petrovac, predsjednik Sekcije, Selver Pirić i Munib Kasumović, kao jedni od svjedoka da hranilice mogu poslužiti u sprečavanju migracije crne divljači.

Selver Pirić

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla

Uzgoj, prehrana i zaštita plemenite divljači

Poslije završene lovne sezone, aktivnosti članova LS „Tušanj“-LD „Tuzla“ su usmjerene na uzgoj, prehranu i zaštitu plemenite lovne divljači. Akcije prehrane su se bazirale na iznošenju sijena, kukuruza, i kamene soli. U postojeća hranilišta za srneću i fazansku divljač izneseno je oko 100 kg kukuruza u zrnu i na klipju. Akcije su izvedene u staništima fazanske divljači: Djedak, Smrečik, M. Rasovac i Kozlovac, a u staništima Mustaći, Maritovci, Zelenuše, Mali Rasovac i Cerik, hrana je iznesena za srneću divljač. Izneseno je oko 50 kg kamene soli u stara, obnovljena i nova solila. Pored izgrađenih solila postavljeno je i jedno novo hranilište za srneću divljač na lokaciji G. Mukata – Cerovi. Planirana je i popravka postojećih hranilišta i uređenje visoke čeke na lokaciji Cerovi. Akcije su bile bazirane i na uništavanju brojnih

vrsta predatora kako bi se sveli na onu mjeru koja neće ugroziti populaciju plemenite divljači. U organizaciji Pirić Hazima, predsjednika Sekcije, ove akcije su izvedene besprijekorno i uz učešće gotovo svih njenih članova. Slične akcije i planirano prebrojavanje divljači garantuju druženje u lovištu bogatom plemenitom divljači.

Na prvoj fotografiji je grupa lovaca LS „Tušanj“ tokom akcije puštanja fazana u lovište, a na drugoj fotografiji su lovci (sa lijeva na desno) za vrijeme odmora poslije jednog lovnog zadatka: Čosić Anel i Šaban, Mustaćević Fahrudin, Andrić Miroslav, H.Hasanović Abdulah, Mustaćević Kemal i Jusuf, Đapo Mevludin i Saletović Omar. Fotografisao je Pirić Hazim.

Mevludin Đapo

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla

Automatska hranilica za divljač

Pred lovačkom kućom Stec, početkom januara, okupilo se petnaestak lovaca LS „Dokanj“-LD „Tuzla“ odakle su u nekoliko grupa krenuli u akcije obnavljanja hranilišta i solila iznoseći žito i sol na mjesta gdje se divljač najviše zadržava. U ovoj brizi za divljač najznačajnije je postavljanje automatske hranilice. Postavljena je na visinu od dva metra i programirana tako da izbacuje određenu količinu žita u određenom vremenskom intervalu.

Motor pomoću kojeg se izbacuje žito se pokreće pomoću solarne energije. Postavljanje hranilice je rađeno po instrukcijama glavnog lovočuvara Mehanović Džafera koji je učestvovao u postavljanju ovih hranilica i u ostalim revirima Društva. Hranilica je napunjena žitom te se očekuju veliki rezultati njenog rada. Lovci se nadaju da će to privući divljač i pomoći joj da se prihrani tokom zime. Naravno, zadatak lovaca nije samo postavljanje hranilice nego i njeno redovno

dopunjavanje žitom, kako bi se divljač mogla hraniti u svako vrijeme. Nakon završenog i uspješno obavljenog posla, lovci su se vratili u lovačku kuću Stec na druženje u ugodnoj atmosferi u srcu lovišta. Na fotografiji (s desna na lijevo) je grupa lovaca koja su učestvovala u postavljanju hranilice: Ivo, Ljuban, Matija, Toni, Miroslav, Igor, Goran, Stojan, Leon, Zlatko, Džafer, Amir.

Neven Milošić

Lovačko društvo „Majevica“ Srebrenik Na kraju sezone na svinju

Lovci LS „Zahirovići“-LD „Majevica“ Srebrenik, lovnu sezonu su završili velikim druženjem i lovom na divlju svinju. Ovaj puta nije bilo odstrjela, ali niko nije bio tužan jer su prethodni izlasci bili bogati ulovom. Isto tako, svi su zadovoljni iskazanom disciplinom, rezultatima aktivnosti na izgradnji lovno-privrednih objekata, zaštiti i prihrani divljači, poštivanjem lovne etike i svim preduzetim mjerama bezbjednosti u lovištu. Predsjednik Sekcije, Hazim Smajlović, ne svemu tome se zahvalio članovima i zaželio uspjeh i u narednoj lovnoj sezoni.

Hazim Smajlović

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Tuzlaci i Teočani na vepra

Lovci LS „Slavinovići“-LD „Tuzla“, Sulejman, Ramiz, Bekir, Suad i Selver, bili su gosti LS „Jasikovac“-LD „Teočak“. Domaćinski doček, dobra organizacija lova na divlju svinju i veselo druženje ostaće u lijepom sjećanju svima, naročito vještim i srećnim strijelcima: Brković Selveru i Bečić Seadu.

Sead Brković

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Visoka sjedaljka u Martinovićima

Članovi sekcija „Brčanska Malta“ i „Dokanj“-LD „Tuzla“, Josip, Velibor i Antonio, na lokalitetu Martinovići, napravili su visoku lovačku sjedaljku. Ova korisna sjedaljka će omogućiti lakše osmatranje i praćenje kretanja divljači. Isti lovci su i dopunili ranije postavljena solila i time obezbjedili lako dostupnu sol koja je jako bitna u ishrani srneće divljači.

Tarik Arslanagić

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Aćan odstrijelio divlju mačku

Na Majevici, na lokalitetu Kolimer, grupa lovaca LS „Brčanska Malta“ (Kula i Novi Grad), očistili su lovište od nekoliko štetočina koji ugražavaju fazansku i zečiju divljač. Tom prilikom Asmir Bošnjak zv. Aćan, odstrijelio je trofejnu divlju mačku, u čemu su mu pomogli Lesi i Lisa koji su mačku istjerali iz ruševina, natjerali na bijeg na drvo i lavežom dali do znanja gdje se skrila.

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla
Hranilica za fazane, sjedalica, sađenje čičoke, iznošenje soli

U drugoj polovini januara članovi LS „Brčanska Malta“-LD „Tuzla“ su na području Srednja Grabovica – Moskovići izgradili hranilicu za fazane koja će doprinjeti održanju fazanske divljači na ovom području. U istom rejonu, u blizini ranije postavljenih solila, izgradili su sjedalicu koja će olakšati osmatranje kretanja srneće divljači. Akciju su sproveli Ratko, Josip, Velibor i Tarik. U isto vrijeme članovi Sekcije „Brčanska Malta“ su bili aktivni na prihrani divljači u blizini lovačke kuće „Trešnjik“. Željko Matanović je sopstvenim traktorom izvršio oranje dvije njive na koju su potom zasadili čičoku i krompir. Na istoj lokaciji su iznijeli kamenu sol i raspodijelili je po ranije aktivnim solilima. Ovu akciju su sproveli: Mirza, Željko, Ekrem, Esad, Bego, Hako i Kiko.

Tarik Arslanagić

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla
Najuspješniji iz Sekcije „Šićki Brod“

Na fotografiji su članovi LS „Šićki Brod“ kojima su, tokom svečane Skupštine povodom 90. godina postojanja i uspješnog rada LD „Tuzla“, uručene diplome, priznanja i odlikovanja za rad na unapređenju lovstva, u svrhu zasluga i u cilju stimuliranja razvoja i afirmacije lovstva i drugih aktivnosti koje su od općeg interesa za lovstvo.

Mehmed Musić

Počasni članovi Lovačkog društva „Tuzla“

Tokom Svečane Skupštine povodom 90. godina postojanja i uspješnog rada Lovačkog društva „Tuzla“, najzaslužnijim lovcima su uručene diplome počasnog člana, lovačke plakete, zlatne, srebrene i bronzane značke. Imajući u vidu posebne i dugogodišnje zasluge dobitnika diplome počasnog člana na unapređenju lovstva, stimuliranju razvoja i afirmacije lovstva i svih drugih aktivnosti koje su od općeg interesa za lovstvo, 22 počasna člana zaslužuju i da se posebno pomenu. Na fotografijama su neki od sljedećih dobitnika diplome počasnog člana, koji su odlikovani Odlukom Predsjedništva SLD TK, u skladu s Pravilnikom o priznanjima i odlikovanjima za rad na unapređenju lovstva u TK, a na prijedlog članica Saveza i Komisije za priznanja i odlikovanja:

Sadiković Kemal, Matanović Anto, Gajić Milorad, Zahirović Salih, Arapović Jusuf, Omerašević Mevzudin, Vu-

ković Rizah, Lamešić Mirko, Jurić Pejo, Kovačević Edhem, Hasić Mehmedalija, Ivić Vinko, Brković Jakub, Hajdarević Nusret, Vareškić Marko, Divković Božo, Mustaćević Jusuf, Kovačević Kasim, Morankić Mustafa, Delibegović Nedžad, Kišić Sead i Josipović Stjepan.

Jasmin Bećirović
 sekretar SLD TK

Značaj lovne kinologije

kroz aktivnosti, iskustvo, potencijale i planove KK „Gonič“ SLD TK

Kinologija kao nauka koja se bavi uzgojem, selekcijom i razmnožavanjem pasa, zauzima značajno mjesto u svijetu. Lov je danas skoro nezamisliv bez upotrebe pasa zbog čega je Savez lovačkih društava Tuzlanskog kantona osnovao Kinološki klub odgajivača, vlasnika i ljubitelja lovnih pasa „Gonič“. Osnovan je 2009. godine i od tada je učinjen značajan pomak u razvoju lovne kinologije, odnosno analizirajući prikupljene podatke koji se odnose na prijave legala, smotre ili izložbe za ocjenu oblika (eksterijeru), ispite urođenih osobina, utakmice pasa, uzgojne preglede, može se konstatirati da je napravljena stepenica više ka unapređenju lovne kinologije na nivou SLD TK. Kinološki klub „Gonič“ je učestvovao u organizaciji i realizaciji svih CACIB i CAC izložbi, revijama, smotrama i utakmicama u radu u gateru na divlju svinju-IUO/IPO. Lovci vlasnici i ljubitelji lovnih pasa nisu se odazvali u očekivanom broju na ove kinološke manifestacije, što je jedan od bitnijih razloga što se lovna kinologija na nivou SLD TK još uvijek i ipak vodi kao nerazvijena. Upravo radi toga važno je istaći i protumačiti Zakon o lovstvu FBiH prema kojem je obaveza svakog lovca da lovi samo sa psima koji imaju rodovnik. Dakle, Zakon propisuje da se u lovu smiju isključivo koristiti čistokrvni lovački psi s položenim ispitom u radu, propisanim za svaku pasminu pojedinačno koji posjeduju rodovnik jedne od članica Međunarodne kinološke federacije-FCI i koji imaju pozitivnu ocjenu u eksterijeru. Kinološki savezi u Federaciji BiH izdaju rodovnik kojim se dokazuje čistokrvnost i pasminska pripadnost, propisuju uvjeti za ispit urođenih osobina i svaki pojedini radni ispit, te izdaje certifikat za položen radni ispit.

Osnivanjem KK „Gonič“, Savez LD TK i Savjet za lovnu kinologiju su na sebe preuzeli obavezu finansiranja Kluba. Redovna članarina koju lovačka društva plaćaju Klubu je nedovoljna za sve kinološke usluge koje lovci traže od KK „Gonič“, a Klub od Bosanskog kinološkog

saveza, zbog čega su odgovorni u Klubu predložili da članice SLD TK donesu odluke prema kojima bi svaki član pojedinačno plaćao 2 KM godišnje za unapređenje i razvoj lovne kinologije. Takvom kotizacijom bi svi lovci imali višestruku korist, kako od KK „Gonič“ tako i od BKS. Takvom praksom bi lovci bili oslobođeni plaćanja rodovnika i certifikata za položen radni ispit, raznih taksi za smotre i revije, nostrifikacije rodovnika, godišnje članarine svakog pojedinca-člana Saveza u KS BiH, itd., s važnom napomenom da je KK „Gonič“ servis svim članicama SLD TK.

Kinološki klub „Gonič“ planira da u narednom periodu animira lovačka društva za aktivnosti koje će unaprijediti lovnu kinologiju i motivirati lovce da prepoznaju obavezu i potrebu lova sa čistokrvnim i obučnim psima i tako spoznaju značaj kinologije u razvoju suvremenog lovstva. Kada je u pitanju popularizacija lovne kinologije, KK „Gonič“ namjerava i pronaći modus stimulacije svih odgajivača lovnih pasa koji su članovi naših lovačkih društava. Lovačka društva bi trebalo da preuzmu obavezu donošenja propisa kojim bi njihovi članovi plaćali kinološku članarinu za koju bi imali posebne olakšice i beneficije, odnosno višestruku povratnu dobit - sve njihove obaveze bi preuzeo KK „Gonič“ kao kinološki servis Saveza. Primjerice, članovi LD „Tuzla“ već drugu godinu izdvajaju po 2 KM godišnje za unapređenje i razvoj lovne kinologije, a što je dalo rezultate; u prethodnoj godini je prijavljeno 16 legala lovnih pasa sa 115 štenadi, što se nikada prije nije desilo. Cijena jednog rodovnika je 25 KM zbog čega su mnogi čistokrvni psi ostali bez rodovnika ili su ostali s nesretnim B rodovnicima. Kinološki klub „Gonič“ je u prošlom periodu dogovorio sa BKS da sve lovne pse koji su ostali bez rodovnika, a kojih je bilo veliki broj, upišu u B rodovnu knjigu po najpovoljnijim uvjetima. Vrijedna pažnje je i akcija KK „Gonič“ kada je u prošloj godini sproveo edukaciju, a u ovoj godini certifikaciju šest mladih kinoloških sudija, koji mogu adekvatno suditi i voditi lovnu kinologiju u svojoj sredini i šire.

Nažalost neka lovačka društva neredovno održavaju smotre pasa jer ne razumiju značaj lovne kinologije, a što je gore tako ne doprinose razvoju kinologije, odnosno ne unose suvremeni kinološki duh promišljanja i djelovanja u lovstvu i ophođenja s prirodom uopće, čime nanose štetu lovnoj privredi, ali najviše štete nanose svojim članovima koji imaju volje da se kinološki obrazuju i potencijala da se bitno i strasno posvete svojim rasnim pomoćnicima. Treba uvijek imati na umu da se prema

Pravilniku o vrsti i broju pasa za lov na pojedine vrste divljači u određenim područjima FBiH u lovu mogu upotrebljavati samo lovački psi koji su registrirani kod kinoloških saveza u FBiH i jedne od članica FCI i imaju pozitivnu ocjenu sa smotre i izložbe za ocjenu oblika i položen ispit urođenih osobina po pravilnicima kinoloških saveza. Kinološki klub „Gonič“ planira da organizira edukaciju za sve kinološke referente u lovačkim društvima s namjerom da se praktično pokaže primjena pomenutog Pravilnika i Pravilnika o uzgoju i upisu pasa u rodovnu knjigu KS u BiH. To prije svega i ukratko podrazumijeva poduku o načinu prijave legla, vrsti potvrde o parenju, starosnoj dobi kera i keruše koji se pare, uzgajanju zdravih jedinki, dobijanju rodovnika, ocjenjivanju i svim ostalim uzgojnim pravima i obavezama koje su propisane Zakonom o lovstvu FBiH. Ne treba zaboraviti da ovi pravilnici i Zakon, ali i svi interni pravilnici u lovačkim društvima, propisuju da su vlasnici obavezni prijaviti svakog kupljenog, izgubljenog i uginulog lovnog psa, s obavezom da pod moralnom i materijalnom odgovornošću daju istinite podatke za prijavu legla, sve zarad tačnog brojnog stanja. Ovo je važno, između ostalog, i zbog toga što je čest slučaj da naši lovci othrane štenad i prodaju ih ili daruju nelovcima. Takvi psi gotovo u pravilu ostaju neobučeni i nenasni po plemenitu divljač. Njihovi vlasnici, nelovci, „imuni“ sa naše akte koji propisuju i kaznene mjere pa je i to dodatno upozorenje lovcima o potrebi kinološke naobrazbe i ponašanja u skladu s lovnom etikom i kinološkim bontonom. Ako

Na fotografijama je autor Mirko Lamešić:
- s odličjima: Najuspješnija uzgajivačnica BiH (Lusijana Lipnička) za 2002. - 4. mjesto i Najuspješniji mladi pas (Car) BiH za 2002. - VI grupa - 3. mjesto,
- sa istarskim oštrodlakim goničima sa kojima je imao zapažene rezultate na CAC i CACIB izlobama, kao pasminom koja je zaštitni znak njegove čuvene uzgajivačnice Lusijana Lipnička i
- kao član ekipe BKS, sa svjetskim šampionima - bosanskim oštrodlakim goničima, baracima (Astra i Lesi), na Svjetskoj izložbi pasa u Dortmundu 2003.

se tome doda i česta krađa lovnih pasa onda je jasno da bi svi lovci trebali biti jedinstveni i kolegijalni u zaštiti svojih prava, lovačkih pomoćnika, lovišta i divljači. Prvi korak u svemu tome je da lovci kinološkim referentima prijave tačan broj svojih pasa, a time će se mnoge obaveze olakšati i poboljšati zaštita, sigurnost i pasminski status naših pasa.

Kinološki klub „Gonič“ će i dalje intenzivno preduzimati mjere koje će lovnu kinologiju postaviti na ono mjesto koje joj pripada i čini važnom karikom u razvoju suvremenog lovstva, što, između ostalog, znači da će lovcima biti obezbjeđeni najpovoljniji uvjeti za ostvarenje onih prava koja ih čine sretnim i ponosnim vlasnicima svojih četveronožnih pomoćnika (prijava legla, dobijanje rodovnika, stimuliranje uzgoja, ocjenjivanje, uzgojni pregled, ispit urođenih osobina, dobijanje certifikata za položen radni ispit itd.), s obavezom educiranja kinoloških kadrova i referenata, organiziranja smotri, državnih-CAC i međunarodnih-CACIB izložbi pasa. Za kraj KK „Gonič“ najavljuje dvodnevni CAC i CACIB u aprilu/travnju ove godine i poziva lovce da sa svojim ljubimcima učestvuju u realizaciji ove izuzetne kinološke manifestacije.

Mirko Lamešić
predsjednik Savjeta za lovnu kinologiju
predsjednik Kinološkog kluba „Gonič“

Dužnosti, prava i obaveze lovočuvara

Kao dobar lovnik i lova, lovočuvar je zaštitnik plemenite divljači i životinja, ali i prijatelj dobronamjernih lovaca kojima pruža informacije i kao stručno i sposobno lice stoji na raspolaganju u svim pitanjima lovstva i okolnostima boravka u prirodi

Prema Zakonu o lovstvu FBiH, korisnik lovišta je dužan organizirati lovočuvarsku službu, ovisno o veličini, konfiguraciji i otvorenosti lovišta u skladu s lovnogospodarskom osnovom, odnosno godišnjim planom gospodarenja lovištem. Poslove lovočuvarске službe obavlja lovočuvar. Ovlaštenja i dužnosti lovočuvara su utvrđeni članom 76. Zakona o lovstvu FBiH, ugovorom s korisnikom lovišta i lovnogospodarskom osnovom. Prije stupanja na dužnost, lovočuvar ili lovočuvar volonter potpisuju izjavu da će se u svom radu pridržavati propisa o lovstvu, zakona i kodeksa lovaca, da će savjesno i nepristrano vršiti povjereni im dužnost i da će čuvati i štiti divljač. Lovočuvar je osoba koja čuva lovište i, kroz uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova, sudjeluje u provođenju lovnogospodarske osnove. Tokom obavljanja svoje dužnosti, lovočuvar mora imati na sebi lovočuvarsku uniformu te značku i iskaznicu, čime dokazuje svoj identitet i svoje službene ovlasti. Lovočuvarsku službu vrše lovočuvari kao službene (ovlaštene) osobe zaposlene u lovištu. Lovočuvari obavljaju dužnost naoružani lovačkim oružjem, u uniformi sa službenom oznakom „Lovočuvar“, a jedno i drugo dužan je osigurati korisnik lovišta. Lovočuvar može biti osoba koja je završila najmanje III stepen srednje škole (šumarske, poljoprivredne ili veterinarske struke), s položenim lovačkim i lovočuvarskim ispitom, koja je zdravstveno sposobna za poslove predviđene za to radno mjesto i koja ispunjava uvjete za nošenje oružja te druge uvjete utvrđene Zakonom o lovstvu FBiH i aktima korisnika lovišta. Lovočuvar posjeduje legitimaciju lovočuvara koju izdaje korisnik lovišta. Lovočuvar je dužan voditi službenu knjigu.

Lovočuvar ima ovlasti: da od osoba zatečenih u lovištu sa sredstvima za lov zahtijeva da pokažu odobrenje za odstrjel, odnosno lovačku kartu i druge isprave kojima se utvrđuje njihov identitet; da zahtijeva osobne isprave od osoba zatečenih u vršenju prekršaja ili kaznenog djela koje se odnosi na lovstvo i od osoba za koje postoji osnovana sumnja da su izvršile takvo djelo ili prekršaj, ako ne može na drugi način utvrditi njihov identitet; radi pronalaska predmeta kojima je izvršen prekršaj ili kaznenog djela koje se odnosi na lovstvo, da pregleda vozila i druga sredstva za prevoz i prenošenje stvari za koja postoji osnovana sumnja da se njima prevoze, odnosno prenosi ulovljena divljač, dijelovi ulovljene divljači ili trofeji divljači; da pregleda ulov i sredstva za lov i da utvrdi je li lov obavljen u skladu s propisima; da privremeno oduzme i bez odgađanja preda ovlaštenom tijelu ulov, sredstva za lov te druge predmete pronađene u lovištu, ako postoji osnovana sumnja da su uporabljeni ili bili namijenjeni izvršenju kaznenog djela ili prekršaja koji se odnosi na lov, ili da su nastali ili pribavljeni izvršenjem takvog kaznenog djela ili prekršaja; da odstranjuje ranjenu i bolesnu divljač; da izvještava o pojavi bolesti ili uginuću divljači, te o opasnosti od elementarnih nepogoda.

Lovočuvar je dužan osobi od koje je oduzet ulov, psi i drugi predmeti za lov, izdati potvrdu o oduzimanju spomenutih sredstava. S privremeno oduzetim sredstvima korisnik lovišta ne može raspolagati (uništiti, prodati, predati, zamijeniti i sl.), do okončanja prekršajnog postupka ili postupka pred drugim mjerodavnim tijelom. Zapisnik i potvrda o oduzimanju sredstava za lov koriste se u prekršajnom postupku kao dokaz uz prijavu za pokretanje prekršajnog postupka koji podnosi ovlašten lovn inspektor ili oštećeni. Zahtjev za pokretanje sudskog postupka za bespravan lov i nači-

njenu štetu na divljači i lovištu podnosi korisnik lovišta na temelju izvještaja, prijave lovočuvara i drugih službenih osoba. A osoba koja je zatečena sa sredstvima za lov u lovištu dužna je, na zahtjev lovočuvara, pokazati odobrenje za odstrjel, odnosno lovačku kartu i ispravu kojom se utvrđuje njezin identitet, i omogućiti pregled ulova, sredstava za lov, pregled vozila i drugih sredstava za prevoz i prenošenje stvari.

Lovočuvar ima obaveze: u skladu s dobivenim nalogom, odstrjelom i drugim dopuštenim načinima i sredstvima smanjuje broj nezaštićenih vrsta divljači, pasa i mačaka koje se bez kontrole kreću lovištem; odstrjeljuje u lovištu pse koji se bez kontrole, odnosno bez odobrenja korisnika lovišta nalaze u lovištu, a udaljeni su više od 200 metara od stambene ili neke druge zgrade; sprečava lov sa psima sa kojima je zabranjeno loviti; odstrjeljuje ranjenu ili bolesnu divljač i u vrijeme kad je lov zabranjen, i u tom slučaju postupuje po Zakonu o lovstvu; vrši odstrjel divljači u skladu s godišnjim planom gospodarenja lovištem; obavještava, bez odgađanja, korisnika lovišta o bolesti i uginuću divljači ili o opasnosti od elementarnih nepogoda (poplave, požari, snježni nanosi i dr.); pregledava, održava i čuva lovne i lovno-tehničke objekte u lovištu; sprečava uništavanje i prisvajanje mladunčadi, uništavanje i kvarenje legla zaštićene divljači te uništavanje i kvarenje gnijezda i jaja zaštićenih vrsta divljači; sprečava svaku pojavu nedopuštenog lova (krivolov i lovokrađa); sprečava i prijavljuje osobe koje se neovlašteno kreću lovištem s puškom ili drugim sredstvima za lov, odnosno sa psima; kontrolira imaju li sudionici u lovu propisane isprave i dozvolu za lov te odgovarajuće oružje i municiju; nadzire, kontrolira i štiti cjelokupnu divlju faunu u lovištu; vodi dnevnik rada i u njega unosi sva zapažanja u lovištu tokom obavljanja svoje dužnosti; podnosi izvještaj o utvrđenim nepravilnostima, u roku od 48 sati; saraduje sa lovnim inspektorima i tijelima javne sigurnosti; po potrebi sudjeluje u radu fazanerije; obavlja i druge poslove određene aktima korisnika lovišta, a po nalogu direktora lovišta.

Lovočuvar je dužan: poznavati granice i cjelokupnu površinu lovišta koje mu je povjereno na čuvanje; biti stalno i potpuno upoznat sa stanjem lovišta i divljači u njemu; pratiti reprodukciju divljači i razvoj mladunčadi u lovištu; pratiti zdravstveno stanje divljači; pratiti dolazak, prolazak i odlazak ptica selica, i od svake odstrjeljene ptice koja je prstenovana, prsten s potrebnim podacima dostavljati korisniku lovišta; pratiti migracijska kretanja divljači u lovištu i, radi ishrane i zaštite divljači; utvrđivati njezina zimovališta; podnositi izvještaj o svemu navedenom.

Lovočuvar se u obavljanju svoje dužnosti može koristiti lovačkim oružjem za provođenje smjernica lovnogospodarske osnove, a u skladu s odredbama Zakona o lovstvu FBiH, Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije FBiH i propisa donesenih na temelju tih zakona. Lovočuvar ima iskaznicu i značku lovočuvara koju izdaje Savez, preko korisnika lovišta. Savez dostavlja korisniku potreban broj iskaznica i značaka za lovočuvarе, u skladu s evidencijom o položenim lovočuvarskim ispitima te potreban broj formulara zapisnika i potvrda. Obaveza lovočuvara je kontinuirana edukacija iz svih područja koja su vezana za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači.

Na fotografiji su uzorni lovočuvari LD „Tuzla“ (s desna na lijevo): Džafer Mehanović i Amir Sinanović.

T.M.

Veliki tetrijeb

Veliki tetrijeb (*Tetrao urogallus*), razred: Ptice (Avers), red: Koke (*Galliformes*), porodica: Šumske koke (*Tetraonidae*)

Veliki tetrijeb-gluhan se smatra ugroženom vrstom i gotovo izumrlom ne samo u BiH već i u mnogim područjima njegovog staništa u Evropi: dijelovi Balkana i Alpa, sjeverna Rusija, Skandinavija, Njemačka, Finska, Škotska. Životni prostor ove, poslije velike droplje, najkrupnije evropske ptice, jesu evropske planine obrasle gustim šumama s mnogo četinara, gustom paprati i vrijeskom. Kod nas je stanarica i živi na nadmorskoj visini između 1.000 i 2.000 m, a najčešća staništa su mu oko 1.500 m. Bilo je pokušaja da se gluhan prenese u Ameriku i na druge kontinente, ali su svi oni završeni neuspjehom. Po ocjeni stručnjaka u Evropi je na granici nestanka kojeg uzrokuje čovjek narušavanjem ekološke ravnoteže, bjesomućnom eksploatacijom šuma, a poznato je da tetrijeb ne podnosi blizinu ljudi. Da bi spriječile migraciju ove atraktivne divljači, odnosno

omogućile njenu populaciju, mnoge zemlje sprovode razne i planske uzgojno-zaštitne mjere, koje se prije svega odnose na radnje očuvanja prirode.

Gluhan je težak do 8 kg, dug do 1 m (na rep otpada 30-35 cm), a raspon krila doseže 1,40 m. Koka je u prosjeku za tri puta manja i lakša od mužjaka, a razlikuju se i po tome što je mužjakovo perje tamnomrke boje, s metalnim, plavo-zelenim prelivima. Koža oko očiju je crvena, a ima i zeleni okovratnik. Guša mu je stalno nakostriješena. Stalno uspravni rep mu je sastavljen od 18 krupnih i tvrdih pera. I noge su obrasle perjem. Tijelo koke je svjetlohrđaste boje s crnim poprečnim šarama. Rep je crn, s crvenkasto-žutim šarama. Koka polaže u leglo 5-12 jaja, a najčešće 8 jaja. Na njima leži 26-28 dana, a od tog broja u prosjeku se održi 2-3 pileta. Mladi (potrkuše) se osamostaljuju poslije 2 sedmice i žive u jatima do zime kada se odvajaju i započinju samotnički život. Mladi se hrane larvama, mravima i drugim insektima, a odrasli jedu lisne i cvijetne pupoljke, sjemenke, bobice, a zimi iglice borova i smreka. Gluhan ima veliki radijus kretanja radi ishrane. Koke zanoće tamo gdje

se zateknu.

Mužjakov život je drugačiji od koke velikog tetrijeba. Živi usamljeno već od prve godine života, a samački život napušta samo u vrijeme parenja da bi se sastao sa svojom vrstom, izabrao ženku i opet nastavio život nasamo. Za razliku od ženke, mužjak je vjeran staništu i po pravilu zimuje na istom drvetu, čak i na istoj grani. Isto drvo mu služi i za proljetnu pjesmu. Svaku več, bez obzira da li pjeva ili ne, diže se na drvo radi bezbjednosti i pjevanja, a čim svane spušta se na zemlju u potrazi za hranom.

Nenadmašna ljubavna pjesma i parenje traju 4-6 sedmica, od aprila do kraja maja, odnosno od početka pupanja šiblja pa sve dok bukva ne zazeleni. Svaki lovac koji je čuo pjesmu glauhana nikada je neće zaboraviti. Pjesma se čuje na udaljenosti od stotinjak metara i počinje oko jedan sat prije zore, a ne završava se ni tokom noći ako je noć mirna i s mjesecinom. Gluhan odlično predosjeća promjenu vremena pa pjesma jedino tada izostane. Svaki mužjak ima svoje pjevalište. Na pjevalištima se održavaju krvave borbe među mužjacima za ženke. Obično se pjevališta nalaze na visokim kotama ili grebenima i okrenuta su istoku ili sjeveroistoku odakle gluhan lako kontrolise okolinu, ne samo zbog neprijatelja nego i zbog koka koje dolaze na parenje i mužjaka suparnika. Pjesmu se sastoji iz pripremnog i završnog dijela, odnosno, sastoji se od tzv. škljocanja (kao kad se pucketa naprstkom), zatim se čuje jedan jedini jači (dublji) zvuk, kao kad se izvadi čep iz boce. Potom se čuje brušenje, to jeste zvukovi poput onih koji se dobiju povlačenjem belegije po ostrici kose. Svi ti zvukovi slijede jedan za drugim u nekoliko povezanih nizova, a posljednji je razvučen. Na početku, a rijeđe u sredini pjevanja, tetrijeb se šepuri; širi rep, spušta i odmiče krila od tijela i glavu grčevito ispruža naprijed. Nekada se čuje i neki uvod u pjesmu koji liči na iskašljavanje. Najinteresantniji dio u pjesmi je brušenje koje traje svega nekoliko sekundi i tada je tetrijeb „i slijep i gluhan“. Gluh je od ljubavnog zanosa kada mu kožni nabor zatvori ušni otvor (po čemu je i prozvan gluhan), a slijep je jer tom prilikom tetrijeb kožom prekriva oči.

Lov velikog tetrijeba

Tetrijeb se lovi priskakivanjem, a to je jedna specifična vrsta lova prikradanjem. Ovom vrstom lova lovi se samo jedna divljač: veliki tetrijeb, odnosno Gluhan. Sami način lova je u uskoj vezi s tjelesnom osobinom tetrijeba da prilikom svoje pjesme u jednom dijelu niti čuje niti vidi. Gluh je od ljubavnog zanosa kada mu kožni nabor zatvori ušni otvor (po tome je i prozvan Gluhan), a slijep je jer tom prilikom tetrijeb kožom prekriva oči. Ljubavni pjev tetrijeba se sastoji se od četiri strofe: lagano, pojedinačno škljocanje, ubrzano višestruko škljocanje, prasak i brušenje. Pjesma se ritmično ponavlja i često zna trajati sat vremena, a nekad i duže. Četvrta strofa pjesme, tzv. brušenje, služi lovcu za priskakivanje. U tih nekoliko sekundi lovac nastoji da se što brže približi tetrijebu. Zbog činjenice da tetrijeb tada ne vidi i ne čuje, približavanje treba izvoditi što hitrije ne pazeći

mного na buku koja se pravi. Pri tome se ne misli na glasan razgovor ili dozivanje već na mogućnost da će se grana ispod noge slomiti, jer tetrijeb koji brusi to neće čuti. Međutim, ako se lovac ne zaustavi (stane kao ukopan) prije nego li tetrijeb završi brušenje ovaj će ga sigurno opaziti i nestati u dubinu šume. S obzirom na period godine kada se ovaj lov izvodi i činjenicu da tetrijeb živi u planinama na nadmorskoj visini ne manjoj od 1100 do 1500 m to nije nimalo lak lov jer u tom periodu na tim visinama može biti snijega pa je i kretanje otežano. Tetrijeba može loviti samo iskusan lovac i dobar poznavalac terena (pjevališta). Lovac koji ne poznaje lov na tetrijeba i teren mora imati iskusnog vodiča koji ga vodi za ruku i stiskom mu kaže kada da stane a kada da krene. Smatra se da je tetrijeb jači lovački trofej od medvjeda.

Prema Zakonu o lovstvu F BiH, propisana je stalna zabrana lova (u skladu s „crvenom listom“) na koku velikog tetrijeba, a mužjak velikog tetrijeba je lovostajem zabranjena divljač, što znači da se, prema Pravilniku o vremenu lova

lovostajem zaštićene divljači i popis vrsta ptica i sisara koje se smatraju korisnim za poljoprivredu i šumarstvo, veliki tetrijeb (*Tetrao urogallus*) lovi od 15. marta do 31. maja, a prema Operativnom kalendaru aktivnosti u lovištima TK za lovnu 2013./2014., njegov aktuelan komercijalni lov je u skladu s utvrđenim brojnim stanjem u lovištu, odnosno, ukoliko postoje uslovi, od 15. 3. do 31. 3. 2014. godine, uz obavezu da se odstrjel prijavi SLD TK.

Prema Pravilniku o načinu upotrebe lovačkog oružja i naboja najmanji dopušteni kalibar za lov velikog tetrijeba je 5,56, najmanja dopuštena kinetička energija zrna na 100 m je 1000 džula, najmanja dopuštena težina zrna je 3,24 grama i najveća dopuštena daljina gađanja je 100 metara.

Prema istom Pravilniku najmanji dopušteni promjer sačme za lov velikog tetrijeba je 4,0-5,1 mm, a najveća dopuštena daljina gađanja je 40 m. U smislu Zakona o lovstvu F BiH, za trofej od ove divljači se smatra cijeli primjerak velikog tetrijeba.

Evropska iskustva

Uzgoj velikog tetrijeba

Zbog prorjeđenosti populacije, veliki tetrijeb se u BiH, kao i EU, svrstava u ugroženu vrstu divljih ptica (mali je tetrijeb „nestao“ u BiH). s tendencijom da pređe u kategoriju izumrlih ptica. S obzirom na to da to ova lijepa i atraktivna ptica – ukras naših šuma – sigurno ne zaslužuje, treba najozbiljnije razmotriti evropska iskustva u vještačkom uzgoju velikog tetrijeba. Tetrijeb, mali i veliki, uzgaja se u više zemalja: Njemačkoj, Českoj, Rusiji, Škotskoj. U Njemačkoj je od 1970. naovamo ispušteno preko 5000 ptica. U Bavarskoj ima uzgajalište koje proizvodi 400 do 500 ptica godišnje. Volijere su obično 5x6 m, za 3 do 4 ptice. Česi na 10x12 m površine godišnje dobiju 30 do 50 pilića. Postoji sustav povezivanja, pa nakon parenja ženke odlaze u svoje kaveze i nose jaja (do 12 kom.). Mladi se hrane mravljim jajima, skakavcima i biljnim dodacima – planinske biljke, mrkva. Ispuštaju se s oko godinom starosti. Proizvodnju uglavnom finansira ministarstvo šumarstva i zaštite prirode te razne fondacije za prirodu. Preživi oko 30 posto ispuštenih, a najviše stradaju od predatora.

U središnjoj Evropi i kod nas tradicija je tetrijeba loviti na pjevalištu u vrijeme parenja, a u sjevernoj Evropi i Rusiji tetrijeb se lovi u jesen i zimi, a to je bolja varijanta za ove ptice, pa bi se za lov iz vještačkog uzgoja ovdje našlo mjesta. U tom slučaju ptice se ispuštaju ranije, a postotak preživljavanja dominantnih, starijih pijetlova iz prirode bi bio veći (opet dobro za populaciju). Najvjerovatnije će se uskoro u svim zemljama zabraniti ili bar ograničiti lov u doba parenja

Njemačka i ruska metoda

Za razliku od njemačke metode umjetnog uzgoja velikog tetrijeba gdje se izleženi pilići prihvaćaju u specijalnim boksovima u kojima se griju infracrvenim lampama na rešetkastom podu prvih mjesec dana života temperaturom od 38 do 39 °C i ne puštaju se na dnevnu svjetlost (sterilni uvjeti), ruska metoda je bliža prirodnim uvjetima, maštovito je osmišljena i prate je nešto veći rizici u proizvodnji. Prednost

ruske metode je u tome što su pilići od nekoliko dana starosti već navikavaju na uvjete u prirodi, jer će u njima nastaviti život i razvoj prilikom unošenja u lovište. Kod ove metode gubici su u prvim danima veći nego kod njemačke metode, ali su rezultati naseljavanja mnogo bolji. Objekti i sva oprema, uključujući i hranu za piliće, u koje će se unijeti izleženi pilići moraju biti izgrađeni i pripremljeni nekoliko dana prije leženja pilića u inkubatoru – valjaoniku ili ispod kvočke – ženke tetrijeba. U sredini volijere priprema se manji objekt površine 4x2 m koji je s unutarnje strane obložen mrežom od konca s okcima veličine 1x1 cm, koja štiti piliće od ozljeda. Pod je od daske preko koje se nanosi suha piljevina ili isitnjeno suho lišće. Ova prostorija je opskrbljena specijalnom grijalicom – „kvočkom“, koja je urađena s mnogo mašte i bogatim iskustvom zoologa Kirpičova. Grijalica – „kvočka“ odlično simulira koku – ženku tetrijeba i savršeno je prilagođena potrebama pilića. Grijalica – „kvočka“ funkcionira s pomoću akumulatorske baterije od 10 V, kad se koristi u prirodno-lovištu, ili preko adaptera za naizmjeničnu struju 220 V, kad se koristi u objektu koji je opskrbljen električnom energijom. Grijalica – „kvočka“ sastoji se od drvene kutije (šperploča) s grijačem koji je napravljen od PVC cijevi presječne po dužini, na koju je namotan žičani provodnik struje. Po rubu PVC cijevi, duž presjeka fiksirano je odbačeno grudno perje velikog tetrijeba sakupljeno u volijeri pod koje se pilići uvlače i griju. Grijalica – „kvočka“ je dimenzija 50x25x25 cm i potpuno „opslužuje“ 10 pilića velikog tetrijeba. Grijalica – „kvočka“ se koristi odmah po leženju pilića u režimu 220 V 24 sata u toku 3 do 5 dana. Poslije toga pilići se puštaju da se danju slobodno kreću u objektu, a grijalica – „kvočka“ se koristi samo tokom noći, kad se pilići u njoj zatvaraju do jutra. Grijalica – „kvočka“ se koristi i za prenos pilića do lovišta, kao i u lovištu, gdje koristi pilićima i za sklanjanje (zaštitu) na dani znak opasnosti. Pilići se odmah po leženju odvajaju od majke (inkubatora – valjaonika ili kvočke), da bi se kod

njih što prije izazvalo „urezivanje u pamćenje“ – „imprting“, odnosno da osoba (radnik) koja će s njima stalno raditi u svijesti pilića dobije status „majke“ (kvočke). Ovaj postupak traje od 15 do 20 dana i u njemu „urezivanje u pamćenje“ potpuno završava željenim efektima. Metodu su usavršili ruski zoolozi, otac i sin Aleksandar i Sergej Kirpičov. Po unošenju pilića u lovište – šumu, bez obzira na razliku u starosti i fazu razvoja prilikom pročešljavanja ruba šume u potrazi za hranom, uvijek je u njihovoj blizini „majka“ radnik koja se o njima stara. Za grijanje i zaštitu pilića po unošenju u šumu koristi se grijalica – „kvočka“ s akumulatorom prvih 30 dana. Kako pilići odrastaju razvija se njihov mehanizam termoregulacije (samozagrijavanja), njihova vezanost za „majku“ radnika slabi, premda će se oni i dalje držati njezine blizine i reagirati na pozive i upozorenja na opasnosti. To je ono što ovoj metodi daje željenu učinkovitost. Boraveći u šumi pilići se susreću s nizom novih situacija, kakvih nije bilo u volijeri (prisutnost predatora, jurenje insekata, manevriranje prilikom kretanja kroz šumu i sl.) i navikavaju se na život u prirodi. Prisutnost „majke“ radnika i njezina kontrola dijela šume u koji su pušteni pilići usporava nagle promjene pod uticajem nove sredine. Pilići tetrijeba proizvedeni na umjetni način u odličnoj su fizičkoj kondiciji. To je ono što osigurava veću sposobnost preživljavanja pilića proizvedenih na umjetni način u odnosu na piliće izležene u prirodi, jasno pri istovjetnom uticaju uvjeta staništa.

Hranidba pilića i mladih ptica velikog tetrijeba najvažniji je i najteži dio programa proizvodnje, uzgoja i unošenja tetrijeba u lovište. Veliki tetrijeb je ptica sredogorja, te s obzirom na uvjete sredine u sredogorju (duga i hladna zima) pilići tetrijeba moraju za veoma kratko vrijeme (3 mjeseca) dostići potreban uzrast i određenu težinu, jer samo tako mogu preživjeti zimu. Optimalna težina, koju pilići teški samo 35 do 40 g po leženju moraju dostići prije zime, je oko 3 kg, odnosno moraju dostići težinu koja čini 80 do 90 posto težine odrasle ptice. Ovako brz rast i povećanje težine zahtijeva veliku izmjenu energije u kratkom razdoblju, a to se postiže specifičnom hranom, pripremljenoj po posebnoj tehnologiji (recepturi). Hrana se pilićima daje 3 mjeseca prema posebno utvrđenom režimu. U prvim danima hranidbe pilićima velikog tetrijeba daje se hrana s velikim sadržajem bjelančevina. Pilićima do navršene starosti od 3 mjeseca u uvjetima kontrolirane proizvodnje i uzgoja, hrana se daje prema sljedećim pokazateljima:

1. mjesec: 80 posto bjelančevina (jaja, meso, hitin, insekti, mlijeko u prahu), 20 posto zeljasta i zrnasta hrana (koncentrat za fazanske piliće, kuhano proso); 2. mjesec: 50 posto bjelančevine (meso, insekti, žabe, jaja, hitin, mlijeko u prahu), 50 posto zrnasta i zeljasta hrana (zamrznuti borov cvijet, kuhano proso, maslačak, djetelina, iglice ariša i bora, koncentrat za fazanske piliće i dr.); 3. mjesec: 20 posto bjelančevine (meso, žabe, insekti), 80 posto zrnasta i zeljasta hrana (trepetljika, maslačak, djetelina, iglice ariša i bora, zamrznuti borov cvijet, proso, sitni plodovi šumskog drveća i grma). Hrani za piliće u svim starosnim kategorijama obvezno se dodaju i vitaminsko-mineralne smjese koje, između ostalog, pospješuju razlaganje i apsorpciju hitinakalcija i jačaju kosti. Veliko značenje imaju iglice bora i ariša, jer su izvanredna prevencija protiv tifusa. U svim fazama proizvodnje i uzgoja tetrijeba u kontroliranim uvjetima, pticama u svim klasama starosti, osim hrane i vode mora stalno biti izložen pijesak i sitne frakcije šljunka, jer im je to potrebno za drobljenje-sitnjenje hrane. S obzirom na specifičnost građe probavnog sustava velikog tetrijeba i karakteristike izmeta (dvije vrste),

osoba zaposlena u objektu umjetne proizvodnje i uzgoja velikog tetrijeba mora svakodnevno pregledati izmet. Pregled je veoma jednostavan, obavlja se okularno i ukoliko se uoči promjena, prva indikacija je neodgovarajuća hrana, a druga pojava bolesti. O promjeni se odmah obavijesti veterinar. Pod kontrolom veterinara, osim hrane

ne pilićima se daju i određeni medikamenti kao preventiva i zaštita od parazita, infekcija i različitih oboljenja.

Naseljavanje gluhana a tako i ruževca, u nova ili u nekadašnja staništa (reintrodukcija) korištenjem ptica iz umjetnog uzgoja, osim volje i potpore društva, zahtijeva i pridržavanje utvrđenih mjera, koje podrazumijevaju:

- mjesto za naseljavanje odabirati na pogodnom staništu, koje u startu mora imati površinu od najmanje 50 ha

- osigurati mir u lovištu zabranom korištenja šuma, šumskog zemljišta, ispaše, skupljanja šumskih plodova, gljiva i ljekovitog bilja, lova i ribolova, planinarenja i drugih aktivnosti, osim onih koji su u funkciji naseljavanja velikog ili malog tetrijeba

- na mjestu proizvodnje, uzgoja i ispuštanja velikog tetrijeba, najbolje u sredini kompleksa, izgraditi lovačku kolibu u koju se mogu smjestiti osobe koje su angažirane na obuci i zaštiti pilića

- lovčuvarsku službu dobro opremiti i organizirati, kako bi u svim vremenskim uvjetima pružila maksimalnu zaštitu, osobito od lovokradica i krivolovaca.

Optički nišani Swarovski Z6 i Z6i

Swarovski Z6i

Kod optičkih nišana Swarovski serije Z6 i Z6i, oznaka Z znači zoom, oznaka 6 najveću vrijednost zoom-a, a oznaka i označava iluminaciju, tj. osvijetljene končanice. Razvoj nišana sa 6x zoom-om počeo je u kompaniji Swarovski Optik još 2001. godine, a ukupno je investirano oko 30 miliona €.

Karakteristika zumiranja (zoom) opisuje mogućnost podešavanja dometa uvećavanja optičkog instrumenta, odnosno što je veći zum faktor to je širi raspon i domet podešavanja uvećanja. Najniža postavka povećavanja nudi najširi pogled, dok najviša postavka nudi bolju identifikaciju mete i preciznije nišanje. Većina lovaca bira nisku postavku nišana za lov na brze životinje gdje se mete brzo pojavljuju i nestaju, a visoku postavku za lov na veće životinje, gdje je važno dalekometno precizno plasiranje zrna. Swarovski Z6 nišani sa 6X zumom nude lovcima najbolje od navedenog. Lovci sada imaju na raspolaganju novu generaciju optičkih nišana koji pružaju: 50% veće (šire) vidno polje, 50% veće povećanje i od 19% do 50% veća udaljenost oka od okulara (manja mogućnost povrede neiskusnih).

Različiti nišani do pojave Z6 su uglavnom bili ograničeni na 3x zum faktor u 25,4 mm-skam prečniku cijevi (tubusu) i 4x ili 5x zum faktor u 30 mm cijevi. Veći raspon podešavanja zuma čini Swarovski Z6 nišan raznovrsnijim i povećava broj lovačkih primjena. Naprimjer kod nišana Z6 i Z6(i) optičke vrijednosti 1-6x24 širina vidnog polja (na 100 m daljine) iznosi 42,5 m! Ovo vidno polje nema do sada niti jedan lovački optički nišan na svijetu. Na raspolaganju su u 1-6x 24 mm, 1.7-10x 42 mm i 2-12x 50 mm. Inače svi nišani u Z6 liniji imaju glavnu cijev od 30 mm i providne poklopce koji pokrivaju i okular i objektiv. Objektiv također dolazi s navojnicom za dodavanje štita od sunca i filtera (koji su dostupni kao oprema) za povećani kontrast.

Iz kompanije Swarovski navode da su njihove Z6 cijevi tvrde u slučaju udara, staklene površine nitrogenom

očišćena da bi se spriječilo magljenje uz vodootpornost do dubine od 13 stopa ili 0.4 bara. Gornji sloj Swarovski sočiva, smanjuje odbijanje svjetlosti, a elementi unutar cijevi smanjuju preostalu refleksiju da bi se osigurala čista, visoko-kontrastna slika, čak i na najjačoj sunčevoj svjetlosti. Iz kompanije Swarovski procjenjuju da je prenos svjetla kod 1.7-10x 42 mm Z6 nišana 90 %.

Novi Swarovski nišani su dostupni i u Z6i varijanti, tj. s osvijetljenom končanicom u tzv. High Grid tehnologiji. Inovativni sistem za osvijetljavanje Z6 modela i za dan i noć ima 64 nivoa osvijetljenja. Kada je opcija osvijetljavanja uključena, centralna tačka i prsten končanice imaju žutu boju dok ostali horizontalni i vertikalni pokazivači ostaju crni. Žuta boja končanice je izabrana umjesto crvene zbog manjeg naprezanja vida. Z6i ima automatsku funkciju isključivanja osvijetljenja koja sama razlikuje dan i noć i to automatsko isključivanje osvijetljenja nakon 3 sata na dnevnom, odnosno 5 sati na noćnom režimu rada da bi se spriječilo da se baterije isprazne. Nišan ima mogućnost i memorisanja dva podešavanja osvijetljenja; jednu za dan i jednu za noć. Ergonomski je izveden dan/noć prekidač za brzo prebacivanje načina osvijetljenja uz prikaz koji je način izabran. Z6i posjeduje indikator lampicu koja kada počne svjetlucati signalizira da je vrijeme da se baterija nišana promijeni.

Nišan ima funkciju korekcije dioptrije između +2/-3 pomoću regulatora koji se nalazi na kraju objektiva. S prednje strane objektiva se nalazi rebrasti prsten-regulator koji se okreće za 180 stepeni za podešavanje povećanja.

Loša strana Swarovski nišana su bile oštre očne potpore na kraju nišana. Mnogi lovci koji su htjeli Swarovski nišan sa optičkim kvalitetom često su morali da kupe neke druge, jer puška koja ima jak trzaj uz oštre ivice optike često dovodi do povreda. Sada je kod Z6 udaljenost oka od okulara pri ciljanju (Extended Eye relief) velika. Kod klasičnih Z6 modela je 95 mm, a kod modela Z6 EE je 120 mm.

Končanica nišana je centrirana u sekundarnoj pozadini. Dakle, veličina končanice je ista uz povećanu sliku. Ovo sprječava da končanica prekrije metu pri visokom zumiranju.

Swarovski optički nišan ima visoku cijenu, ali sigurno daje maksimum. Cijene Z6 na tržištu Evrope se kreću od 1.300 do 2.000 €. Z6 konstantno ima jasne, visoko kontrastne slike bez obzira na zumiranje. Nišan kao što je Z6, sa svojim 6X zumom, sigurno je privlačan svakom lovcu koji želi raznolikost lova u nepredvidljivim uslovima. Kao još jedan detalj kvaliteta može se naglasiti da su tolerancije u optičkom sistemu nišana samo 8 mikrona (0,008 mm).

Proizvedena savršena kamuflažna lovačka odora

Američka kompanija Realtree je proizvela i stavila u prodaju savršenu kamuflažnu odoru koja lovce čini gotovo nevidljivim. Uzorci na odjeći su inspirirani florom i faunom ciljanog terena. O efikasnosti ove kamuflažne odore, koja se savršeno uklapa u okolinu, najbolje govori podatak da su brojne američke države naredile lovcima da uz nju moraju nositi i jarki narandžasti prsluk kako ih drugi lovci ne bi ustrijelili.

Osnove lovnih etika

Lovac, oprema i lov u skladu sa lovačkim moralom

Smatrajući da je lovačka etika sasvim zanemarena od strane nove generacije lovaca, nije suviše lovce podsjetiti na ponašanje u lovu. Aktivan lovac svoje oružje, municiju, pribor i opremu drži uredne, čiste i spremne tako da se za kratko vrijeme odazove na iznenadni poziv na neki radni zadatak u lovištu ili u lov. Pored obaveze da se pridržava pravila lova koji su regulisani Zakonom o lovstvu i drugim propisima, lovac mora da se sa kolegama dogovara o raznim detaljima koji osiguravaju bezbjedan i uspješan lov; o tome u kakav se lov ide, na koji teren, o vremenu trajanja lova, o mjestu polaska u lov, o zbornom mjestu ..., a pripreme obavlja tako što će sa sobom ponijeti sve što mu u lovu treba i što će mu vrijeme provedeno u prirodi učiniti ugodnim. Nije pristojno da lovac u toku lova od kolega posuđuje municiju, radi čega u lov treba da odlazi s dovoljnom zalihom municije. Nije dobro ni da kolegama posuđuje municiju jer, u slučaju nesreće, ostalo bi neraščišćeno pitanje ispravnosti punjenja municije. To može da se odnosi i na posuđivanje oružja, opreme i drugih stvari. Odlazak u lov treba da prati striktno poštivanje dogovorenog vremena dolaska na određeno zborni mjesto. Bilo bi veoma neetično dozvoliti da cijela grupa lovaca u neizvjesnosti čeka. To je iskazivanje nepoštivanja kolega i vid nediscipline koja će narušiti program lova. U slučaju da je lovac iz ozbiljnih razloga spriječen da se odazove nekoj akciji ili da dođe u lov, dužan je o tome obavijestiti grupovođu i članove grupe. Čak i ako su takva izostajanja i otkazivanja lova opravdana, članovi grupe mogu izgubiti povjerenje u takvog svog kolegu lovca.

Lovom upravlja grupovođa-lovovođa koji je ili za stalno izabrani lovac ili članovi lovnih grupa, prilikom njenog

formiranja, između sebe biraju za tu priliku nekoga ko je iskusan, uzoran i ozbiljan. Lovovođu treba da bespogovorno slušaju svi članovi grupe, odnosno da izvršavaju njegove naredbe, a on treba da opravda ukazano povjerenje tako što će organizovati lov na način da će podjednako angažovati sve članove grupe, vodeći računa o svim pojedinostima koje osiguravaju bezbjedan lov. Zavisno od vrste lova, a u svakom slučaju do ugovorenog znaka za početak lova, nije dozvoljeno punjenje oružja. Lovac mora svoje oružje (pa i kad je prazno) nositi tako što će cijevi okrenuti u vis. Nošenje puške „poprijeko“ nije ni lovački ni etički, kao i nošenje sa cijevima okrenutim prema zemlji jer se cijevi mogu začepiti zemljom ili snijegom, što bi prilikom pucanja na divljač uzrokovalo njihovu eksploziju. Sa čeke lovac treba dobro da osmotri okolinu i mjesto gdje metak završava svoju putanju. Opasno je da puca a da prethodno nije uočio gdje se nalaze susjedni lovci, jer bi pucanje u njihovom pravcu moglo uzrokovati nesreću. I pored te predostrožnosti, lovac treba, prije svakog pucanja, dobro obratiti pažnju na bližu okolinu i tako otkloniti svaku mogućnost nesreće. Analogno tome, ako se lovi čekanjem, iz zasjese, nije dozvoljeno kretanje da lovac ne bi nenajavljeno, odnosno nesmotreno došao na nišan drugih lovaca, a što je oduvijek pa i sada veoma opasno i uzrok nesrećama. Svaki prekid lova u cilju premještanja ili jela, najavljuje grupovođa, kada je potrebno isprazniti puške ili grupi prilaziti s „prelomljenom“ puškom.

(Korišten Kodeks lovačke etike LS BiH, od 4. 12. 1982.)

Mujo Mehikić

Dan Zemlje

Neka budu samo mirni i veseli Dani Zemlje u budućnosti za naš lijepi svemirski brod Zemlja koji nastavlja da se okreće i kruži u hladnom svemiru sa njegovim toplim i lomljivim tovarom vedrog života.“ (U Thant, sekretar UN, 1971.)

EARTH DAY

Zbog lošeg uticaja ljudskog djelovanja na prirodu, američki senator Gaylord Nelson se 1970. izborio da se 22. april proglasi nacionalnim danom proslave planete Zemlje. Naziv Earth Day prvi je puta upotrijebio gradonačelnik San Francisca u proglasu 1969. kojim je odlučeno da se na području San Francisca taj dan slavi kao **Dan planete Zemlje**. Ubrzo poslije, američki je parlament donio cijeli niz zakonskih uredbi kao odgovor na sve očitiju ekološku krizu. S početkom buđenja svijesti o očuvanju okoliša i i prirodnih bogatstava naše planete i u drugim dijelovima svijeta se počeo obilježavati Dan Zemlje, pa tako u manifestacijama organiziranim tim povodom sudjeluje i po 200 miliona ljudi.

Ljudi nisu uvijek bili svjesni svog štetnog učinka na okoliš. Eksploatacija zemlje, masovni izlov pojedinih životinjskih vrsta, nebo crno od plinova koji su se dizali iz ogromnih industrijskih dimnjaka, rijeke zagađene hemijskim, industrijskim i ljudskim otpadom nisu bile teme kojih su stanovnici Zemlje bili svjesni u XIX i prvoj polovici XX stoljeća. Naglasak je bio na vrtoglavom ljudskom napretku, ne i na posljedicama koje je on ostavljao na prirodni okoliš. Svijest javnosti počela se mijenjati 60-tih godina prošlog stoljeća i raste širom svijeta do današnjega dana, a organizacije koje se bave očuvanjem okoliša rastu brojem i uticajem.

Iako je počeo kao američki praznik, danas se Dan Zemlje obilježava širom svijeta. Zanimljivo je da je to jedini događaj koji se u isto vrijeme slavi u cijelom svijetu što ga čini najvećim svjetovnim praznikom na planeti. U Bosni i Hercegovini se Dan planete Zemlje organizirano obilježava od 1990. Ta je svjetska manifestacija dobila svoj službeni oblik 1992. na Konferenciji UN o okolišu i razvoju u Rio de Janeiru na kojoj je sudjelovao velik broj predstavnika vlada i nevladinih udruženja koji su uskladili dalekosežni program za promicanje održivog razvoja.

Posljednjih godina naglasak je na sve primjetnijim klimatskim promjenama, pa je cilj kampanje UN godišnje zasaditi milijardu stabala diljem naše planete i tako povećati javnu svijest u djelovanju protiv klimatskih promjena. Klima se mijenja kroz desetljeća i stoljeća, ali u posljednje vrijeme se klimatske promjene odvijaju znatno brže, što znanstvenici pripisuju posljedicama ljudskog djelovanja. Prema znanstvenicima, znatno povećanje

količine plinova svakodnevno otpuštenih u atmosferu dovodi do ubrzanog zatopljenja koje nosi cijeli niz posljedica. Zbog brzih klimatskih promjena i drugih oblika ljudskog djelovanja, prirodni svijet se ne uspijeva dovoljno brzo prilagoditi i mnoge biljne i životinjske vrste gube bitku za opstanak. Promjene klime ne mogu se zaustaviti, ali se mogu usporiti i to je poruka koju Dan Zemlje nastoji pronijeti širom svijeta.

Znanstvenici se slažu da su šume prirodni odgovor na globalno zatopljanje. Povišene temperature pogoduje i razvoju gotovo svih vrsta kukaca, pa tako i dominantnih šumskih kukaca-potkornjaka. Globalno zatopljenje pridonosi povećanju postotka fiziološki oslabljenih stabala, čime se povećava i populacija potkornjaka pa velike površine šuma nestaju. Problem je to i Evrope i Planete. Smanjenje štetnih emisija nastalih sagorijevanjem fosilnih goriva nužan je korak u borbi protiv globalnog zatopljenja, a u tome šume mogu igrati vitalnu ulogu, upravo svojom potrošnjom ugljen-dioksida. Šume su savršene ekološke tvornice.

Šume su najefikasnije u skupljanju ugljičn-dioksida (CO₂), a one su i tvornice kiseonika (O₂) pa tako predstavljaju idealan filter prečišćavanja zraka. Šume čuvaju vodu, stabiliziraju tlo i sprečavaju njegovu eroziju, prečišćavaju zagađenu atmosferu, spremište su bioraznolikosti i imaju značajan doprinos reguliranju klime i razine stakleničkih plinova koji uzrokuju klimatske promjene. Dobrobiti od šuma su dalekosežne, ali je alarmantna deforestacija i degradacija šumskih područja. Ako uništimo šume nestat će i nas. Ubijanje šuma ugrožava i više od 11 hiljada životinjskih vrsta. Svake godine nestaje oko 13 miliona hektara pod šumama. Četvrtina šuma, nestalih unatrag 10.000 godina, uništena je u posljednjih 30 godina. Šume se sijeku zbog pojačane potrebe za drvenom građom i gorivom te za dobijanje površina za rudarenje i poljoprivredu. Na nestanak šuma utiču i klimatske promjene, poplave i odroni zemlje te veliko ispuštanje ugljičnog dioksida u atmosferu zbog neumjerene ljudske i pomame za profitom.

Velika prednost BiH

MOLITVA ŠUME

Čovječe, ja sam toplota tvog ognjišta, sjeme tvoje kuće i drvo tvoje postelje. Ja sam držalica tvoje motike, drvo tvoje kolijevke i mrtvačkog sanduka. Molim te, ne uništavaj me

su prirodne, mješovite šume, što znači da će veći dio šuma opstati od najezde potkornjaka. Prijetnja šumama kod nas nije samo pretjerana sječa šuma. U zadnjih desetak godina u BiH, zbog ljudskih djelatnosti, smanjuju se šumska zemljišta;

grade se ceste, dalekovodi, naftovodi, plinovodi, vodovodi, kamenoloci i drugi objekti u vlasništvu državnih preduzeća. Šumsko zemljište postaje građevinsko ili poljoprivredno zemljište. Izgorjele površine se rijetko pošumljavaju. Šume ugrožavaju razni vodoprivredni zahvati, što utiče na snižavanje razine podzemnih voda, a rezultat je sušenje hrastovih šuma. Biolozi upozoravaju i da sve više pašnjaka i livada zarasta u šikare zbog odumiranja

tradicionalnog stočarstva i poljoprivrede. A naše livade su među najbogatijim staništima što se tiče biljnih i životinjskih vrsta, ali je i naša zemlja jedno od najmanje planiski zaštićenih evropskih područja klada je u pitanju flora iako je BiH toliko bogata šumama da dijeli treće i četvrto mjesto u Evropi prema šumskom teritoriju.

Ako se želi sačuvati raznolikost biljnih i životinjskih vrsta, ističu biolozi, treba sačuvati što više različitih staništa. Zbog što veće bioraznolikosti u šumama kojima se gospodari treba ostavljati određenu količinu starih i suhih stabala, jer u njima se gnijezde ptice, šišmiši, puho-vi, to su staništa miševa, voluharica, raznih vrsta kukaca, napominju biolozi. U šumama, radi prehrane ptica, treba ostavljati i stabla divljih voćaka. Ali, ono što najviše treba jeste ekološka etika kao moralno i pošteno ponašanje ljudi prema prirodi; prema šumama i prema svim bićima, što obezbjeđuje život i ravnotežu biološke zajednice. Šume ne umiru same, zapravo ubijanje šuma je ubijanje čovjeka i zato je afirmiranje ekološke etike u službi budućnosti čovječanstva.

IN MEMORIAM

Lević (Suljo) Safer
(1947. - 2014.)

Dvanaestog januara LD „Zelemboj“ Banovići zauvijek se oprostilo od svog dugogodišnjeg i počasnog člana Kulić Safera, izvrsnog, druželjubivog čovjeka i lovca poznatog po svojoj pravičnosti i zalaganju za poštovanje lovne etike i za prava kolega. Kao iskazan zaljubljenik u lov, lovačka društva i prirodu, biran je na sva rukovodeća mjesta u Društvu i Sekciji „Banovići Selo“. Neka mu je rahmet duši i naša vječita hvala.

LD „Zelemboj“ Banovići

Oručević (Alija) Osman
(1943. - 2013.)

Devetnaestog februara se navršila godina dana od kako su se lovci LD „Zelemboj“ dostojno i zauvijek oprostili od svog kolega Osmana, zaljubljenika u prirodu i lov, s najdužim stažom lovučvara u Društvu. Bio je na svim funkcijama u Društvu i uvijek aktivan na polju unapređenja lovstva i lovučvarске službe. Društvo je izgubilo izuzetnog i omiljenog druga, neumornog u aktivnostima zaštite divljači i očuvanja prirode. Društvo i građani Banovića će ga zadržati u najljepšoj uspomeni. Neka mu je rahmet duši i hvala.

LD „Zelemboj“ Banovići

Softić (Mehmed) Adil
(1949. - 2014.)

Dvadesetdrugog januara LD „Zelemboj“ Banovići zauvijek se oprostilo od dobrog i čestitog lovca, kinološkog referenta Softić Tunje zv. Đumeša. Naš druželjubivi, vrijedni i ozbiljni Đumeša posebno je bio poznat kao vrstan kinolog, poznavalac svih pasmina lovnih pasa. Svi u Društvu sa zahvalnošću će ga zadržati u lijepoj i trajnoj uspomeni, naročito kolege iz Sekcije „Repnik“. Neka mu je golemi rahmet duši.

LD „Zelemboj“ Banovići

Marković (Pejo) Tunjo
(1959. - 2014.)

Trinaestog januara redove LD „Majevica“ Srebrenik zauvijek je napustio Marković Tunjo, lovac poznat po svojoj iskrenosti, skromnosti, radišnosti, disciplini i poštenju. Kao takav ostaće u sjećanju najdražih, brojnih prijatelja i kolega u Društvu, posebno Sekcije „Podorašje“ u kojoj je djelovao i bio uzoran.

LD „Majevica“ Srebrenik

Kulić (Stjepan) Mijo
(1934. - 2013.)

Petnaestog aprila će se navršiti šest mjeseci od kako je redove LD „Tuzla“ zauvijek napustio prekaljeni i voljeni lovac Mijo Kulić. Njegovom smrću smo ostali bez vrijednog, poštenog, skromnog i uzornog zaljubljenika u lov i prirodu. Članovi našeg Društva sa zahvalnošću će ga zadržati u najljepšoj i trajnoj uspomeni, naročito kolege iz Sekcije „Lipnica“.

LD „Tuzla“ Tuzla

